Notat fra kommunestyrets økonomiseminar 27. august 2026

Formål: Notatet oppsummerer hovedinnspillene fra arbeidsgruppene under kommunestyrets økonomiseminar 27. august 2026, med vekt på økonomisk bærekraft, tjenestenivå, investeringer og videre oppfølging.

1. Overordnede signaler

Arbeidsgruppene pekte på behov for tydelige prioriteringer og strukturelle grep som kan gi varig effekt på driftsnivået. Det ble understreket at kommunen bør ta nødvendige grep tidlig, før handlingsrommet blir ytterligere redusert.

Økonomisk bærekraft må ses i sammenheng med tjenesteutvikling, investeringer og organisering. Tiltak bør vurderes ut fra økonomisk effekt, gjennomførbarhet og konsekvenser for brukere, ansatte og lokalsamfunn.

2. Tjenestestruktur og organisering

Flere grupper pekte på behov for å vurdere strukturen innen de store tjenesteområdene. Skolestruktur, skoleledelse, bruk av skolebygg og sammenhengen mellom elevgrunnlag, bemanning og driftskostnader ble trukket fram. Innen helse og omsorg ble balansen mellom institusjonsplasser, heldøgns omsorgsboliger og hjemmebaserte tjenester vektlagt.

Hjemmetjenesten ble framhevet som et forebyggende tiltak for å møte økt behov og redusere presset på institusjonsplasser. Det ble også foreslått å gjennomgå miljøtjenesten, blant annet nattevakter, samlokalisering og effektiv drift.

3. Effektivisering, digitalisering og samarbeid

Digitalisering, ny teknologi og bedre organisering ble trukket fram som virkemidler for mer effektiv tjenesteproduksjon. Rett kompetanse bør brukes til rett oppgave, og kommunen bør kommunisere tydelig om prioriteringer og forventninger.

Interkommunalt samarbeid, for eksempel plankontor eller andre fagmiljøer, ble nevnt som mulig tiltak. Det ble også foreslått å redusere konsulentbruk og bruke egen kompetanse der det er mulig.

4. Investeringer og eiendomsbruk

Investeringsnivået må vurderes opp mot framtidige driftskonsekvenser. Nye investeringer kan binde økonomisk handlingsrom gjennom økte utgifter til drift, vedlikehold, bemanning og finansiering.

Eksisterende lokaler og kapasitet bør utnyttes bedre før nye investeringer vedtas. Eventuelle modeller med eksterne formålsbygg må vurderes opp mot risiko, bindinger og samlet kostnad.

5. Mulige inntekts- og reduksjonstiltak

Mulige tiltak som ble nevnt, er blant annet økt foreldrebetaling, høyere kulturskolebetaling, endret hallbruk, økte inntekter i Kulturfabrikken, redusert bibliotektilbud, gjennomgang av

legetjenester og oppmåling, samt stillingsstopp eller nedtrekk i ledelses- og administrative ressurser.

Tiltakene må vurderes opp mot lovkrav, fordelingsvirkninger, tjenestekvalitet og politiske prioriteringer. Det bør skilles mellom reelle innsparinger, økte inntekter og endret servicenivå.

6. Langsiktig omstilling

Innspillene viser behov for både kortsiktige tiltak inn mot budsjett 2027 og langsiktige strukturgrep innen skole, helse og omsorg, eiendom, organisering og samarbeid.

Kommunesammenslåing ble nevnt som et langsiktig perspektiv knyttet til robusthet, kapasitet og bærekraft.

7. Forslag til videre oppfølging

Administrasjonen bør sortere innspillene i tiltak for budsjett 2027, tiltak som krever utredning og langsiktige strukturspørsmål. Sorteringen bør vise økonomisk effekt, tidsperspektiv og behov for politiske avklaringer.

Videre arbeid bør kobles til økonomiplan, investeringsplan og tjenesteutvikling, med vurdering av konsekvenser, risiko og gjennomførbarhet.

8. Foreløpig konklusjon

Økonomiseminaret viser at Sortland kommune må arbeide videre med både tjenesteutvikling og strukturelle omstillingstiltak. Innspillene bør omsettes til et beslutningsgrunnlag som viser økonomisk effekt, konsekvenser og gjennomførbarhet.

9. Flere konkrete innspill fra arbeidsgruppene

- Vurdere skolestrukturen på lengre sikt, inkludert mulig samorganisering av skoleledelse og mer effektiv bruk av skolebygg.
- Se helse- og omsorgstjenestene mer samlet, særlig balansen mellom institusjonsplasser, heldøgns omsorgsboliger og hjemmetjenester.
- Styrke hjemmetjenesten som et forebyggende tiltak, slik at flere kan bo hjemme lengre og behovet for institusjonsplasser kan dempes.
- Gjennomgå organiseringen av miljøtjenesten, blant annet nattevaktsressurser, samlokalisering og muligheter for mer effektiv drift.
- Vurdere om enkelte tjenesteområder kan løses gjennom interkommunalt samarbeid, for eksempel plankontor eller andre fagmiljøer der kommunen trenger større robusthet.
- Redusere konsulentbruk der kommunen kan bygge eller bruke egen kompetanse, og sikre at rett kompetanse brukes til rett oppgave.
- Utrede økt brukerbetaling eller egenbetaling på enkelte områder, for eksempel foreldrebetaling, kulturskole, hallbruk og inntektsmuligheter i Kulturfabrikken.
- Vurdere omfang og nivå på enkelte ikke-lovpålagte tilbud, herunder bibliotektilbud, kulturtilbud og andre tjenester som må prioriteres opp mot økonomisk handlingsrom.

- Se nærmere på legetjenester, oppmålingstjenester og administrative ressurser for å vurdere om det finnes effektiviserings- eller innsparingsmuligheter.
- Vurdere stillingsstopp, reduksjon i lederstillinger eller andre personalmessige tiltak, men med tydelig vurdering av konsekvenser for drift, kvalitet og arbeidsmiljø.
- Utnytte eksisterende lokaler og kapasitet bedre før nye investeringer vedtas, og synliggjøre driftskonsekvensene av alle større investeringer.
- Vurdere modeller der eksterne aktører bygger og leier ut formålsbygg, men bare etter grundig vurdering av økonomisk risiko, langsiktige bindinger og samlet kostnad.
- Ha tydelig kommunikasjon med innbyggerne om økonomisk situasjon, forventninger, tjenestenivå og hvorfor prioriteringer og endringer er nødvendige.
- Sortere innspillene videre i tiltak som kan gi kortsiktig budsjetteffekt, tiltak som krever nærmere utredning, og større strukturgrep som må behandles i et lengre perspektiv.